

אוניברסיטת בר-אילן
המחלקה למדע המדינה
פרויקט אתגר

כוחות שמירת שלום במוקדי סכסוך
ד"ר ליאורה שיאון

קורס בחירה שנתי 88-495-71

תיאור הקורס ומטרותיו

הקורס יעסוק ברקע ההיסטורי והבינלאומי להפעלתם של מבצעי שמירת שלום במתכונות השונות באזורי סכסוך בעולם בניסיון לעמוד על ייחודם של מבצעים אלו, על מורכבותם ועל מאפייניהם הבולטים ככלי לניהול ויישוב סכסוכים בקהילה הבינלאומית. במסגרת הקורס נבקש להציג את ההיבטים התיאורטיים והאופרטיביים הקשורים בהפעלת כוחות שמירת שלום במסגרת מבצעי שמירת שלום לסוגיהם. לצורך כך נעמוד על הבסיס הלגיטימי והבינלאומי להפעלת מבצעי שמירת שלום, כפי שהוא מוגדר באמנת האו"ם, נבחן את ההתפתחות של מבצעי שמירת שלום בעולם משתנה ונעמוד על מקומם של ארגונים בינ"ל ואחרים במסגרות של מבצעי שמירת שלום.

כל המאמרים המצויינים בסילבוס הינם חובה, אלא אם צויין אחרת.
חובות הקורס:

עבודה - 10% : העבודה כוללת ניתוח מאמר רלוונטי לקורס והצגתו בפני הכיתה
מבחן בסוף הקורס - 90% : מבחן עם שאלות פתוחות ללא חומר עזר.

תוכנית הקורס:

שבוע ראשון ושני – פתיחה והצגת מושגי יסוד

- ☒ פתיחה – הצגת תוכנית הקורס והבהרות לגבי המטלות הנדרשות.
- ☒ הרקע הבינלאומי להפעלת מבצעי שמירת שלום – פרקים 6 ו-7 באמנת האו"ם.
- ☒ הצגת המושגים המארגנים: מהם מבצעי שמירת שלום? בניית שלום, אכיפת שלום, עשיית שלום, דיפלומטיה מניעתית (preventive diplomacy) ומשטר נאמנות.

מקורות:

Durch, W. (ed). 1993: "Introduction" in: *The Evolution of UN Peacekeeping: Case Studies and Comparative Analyses*. NY: St. Martin's Press, pp. 1-15.
תדפיס 11255 (1125450)

שבועות שלישי-שביעי – הדור הראשון של מבצעי שמירת שלום

- ☒ סכסוכים אתנו-לאומיים כסכסוכים עיקשים ומתמשכים – מאפיינים בולטים.
- ☒ כיצד ומדוע מחליטים על מבצע שמירת שלום?
- ☒ כיצד מגדירים מנדט לכוח שמירת שלום? כיצד בונים את הכוח? כיצד מפעילים את הכוח? אתגרים ארגוניים ואופרטיביים הניצבים בפני כוחות שמירת שלום.
- ☒ מדדים להערכה – מדוע נכשלים מבצעי שמירת שלום?
- ☒ מקרה הבוחן: הודו-פקיסטאן (קשמיר), ישראל-מצרים (1956-1967) וישראל-סוריה (1974).

מקורות:

Louis Kriesberg, "The Development of the Conflict Resolution Field", in I. William Zartman and J. Lewis Rasmussen, *Peacemaking in International Conflict* (Washington: U.S. Institute of Peace Press, 1997), pp. 51-77.

שמור מדעי המדינה לפי PEA (414245)

Madeleine Albright, "United Nations," *Foreign Policy* 138 (Sept./Oct. 2003), pp. 16-24.

Journal + EJournal

Kumar Rupesinghe, *Civil Wars, Civil Peace: An Introduction to Conflict Resolution*. London: Pluto Press, 1998, pp. 25-58.

תדפיס 11233 (1124540)

Leland M. Goodrich, *The Charter of the United Nations*, 1969. – Chapter VI – VII

98.8 GOO (91763) : בספרייה למשפטים

Alan James, *Peacekeeping in International Politics* (New York: St. Martin's Press, 1990), pp. 1-13.

(1124675) 11240 תדפיס

Jocelyn Coulon, *Soldiers of Diplomacy*. Toronto: University of Toronto Press, 1998, Chapter 2. Pp. 18-27.

(1124543) 11234 תדפיס

Rod Paschall, "UN Peacekeeping Tactics: The Impartial Buffer," in Barbara Benton, ed., *Soldiers for Peace*. New York: Facts on File, 1996, pp. 50-55.

(1124546) 11237 תדפיס

Saadia Touval, "Why the UN Fails," *Foreign Affairs* Vol. 73 No. 5 (Sept/Oct. 1994), pp. 44-57.

Journal + EJournal (HEIN – Retrospective)

Adam Roberts, "Proposals for UN Standing Forces: History, Tasks and Obstacles," in David Cox and Albert Legault, *UN Rapid Reaction Capabilities: Requirements and Prospects*. Cornwallis Park: The Canadian Peacekeeping Press, 1995, pp. 49-66.

(1125453) 11256 תדפיס

- שבועות שמיני – שניים עשר – עולם של תמורות - הדור השני של מבצעי שמירת שלום**
- ☒ סכסוכים בעולם משתנה – המעבר מעידן המלחמה הקרה לעולם חד-מעצמתי – טבעם המשתנה של סכסוכים – מעבר מסכסוכים בין-מדינתיים (interstate) לסכסוכים מדינתיים-קהילתיים (intrastate).
 - ☒ שינויים ותמורות במעמדו של האו"ם – An Agenda For Peace – מסמך היסוד של מזכ"ל האו"ם בוטרוס בוטרוס עי'אלי והשלכותיו/השפעותיו על קונספציית מבצעי שמירת שלום.
 - ☒ עימותים נמוכי עצימות (Low Intensity Conflicts) – האתגר החדש בעולם המלחמה (warfare) – המאפיינים הבולטים של עימות נמוך עצימות – העימות המוגבל והאתגרים שמציבים עימותים שכאלו בפני מבצעי שמירת שלום לסוגיהם – הדור השני של מבצעי שמירת שלום.
 - ☒ מבצעי שמירת שלום של האו"ם (UN Peacekeeping Missions), מבצעי שמירת שלום המבוצעים על ידי ארגונים אזוריים ואחרים בחסות האו"ם (Non-UN Peacekeeping Missions) – מאפיינים והבדלים בולטים.
 - ☒ האתגרים מאחורי משימות בניית שלום
 - ☒ מקרי הבוחן – קמבודיה, מזרח-טימור, אפגניסטאן וקוסובו.

מקורות :

Boutros Boutros-Ghali, *Supplement to An Agenda for Peace*. Position Paper of the Secretary-General. A/50/60-S/1995/1 (3 January 1995).

אין

Boutros Boutros-Ghali, *An Agenda for Peace: Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peacekeeping*. Report of the Secretary General. A/47/277-S/24111 (17 June 1992).

אין

Belknap Margaret H. The CNN effect: strategic enabler or operational risk

אין

Eyal Ben-Ari and Efrat Elron Blue Helmets and White Armor: Multi-Nationalism and Multi-Culturalism Among UN Peacekeeping Forces. *Cities, Society, and Transnational Studies*. 1999

אין

Dandeker, Christopher, Gow, James, *The Future of Peace Support Operations: Strategic Peacekeeping and Success*, Armed Forces & Society, 1997, Vol. 23, Issue 3.
Journal

Allen G. Sens, "From Peace-keeping to Peace-building: The United Nations and the Challenge of Intrastate War," in Richard M. Price and Mark W. Zacher, eds., The United Nations and Global Security, New York: Palgrave, 2004, pp. 141-160.
תדפיס 11238 (1124548)

Hisako Shimura, "The role of the UN Secretariat in organizing peacekeeping," in Ramesh Thakur and Albrecht Schnabel, eds., United Nations Peacekeeping Operations. Tokyo: United Nations University Press, 2001, pp. 46-56.
תדפיס 11257 (1125499)

Last, David M. *Peacekeeping Doctrine and Conflict Resolution Techniques*, Armed Forces & Society, 1995, Vol. 22, Issue 2
Journal

מפגשים שלוש עשרה - שבע עשרה – אתגרים וכישלונות ומה אפשר לעשות אחרת?
☒ אז מדוע זה כל כך קשה לביצוע? הסברים ולקחים ממבצעי שמירת שלום – הדור השני.
☒ אלטרנטיבות אפשריות – קואליציות של רצון טוב – הרכבים משתנים של כוחות שמירת שלום.
☒ מקרי הבוחן: בוסניה, סומליה ורואנדה.

מקורות:

Chimni, B S. "Refugees and Post Conflict Reconstruction: A Critical Perspective."
אין

McCarthy, Patrick A. "Building a reliable rapid-reaction capability for the UN"
Paris, Roland "Peacekeeping and the Constraints of Global Culture," European Journal of International Relations, Vol. 9, No. 3 (2003), pp. 441-473.
EJournal

Wilson, Gary "UN Authorized Enforcement: Regional Organizations versus 'Coalitions of the Willing'," International Peacekeeping Vol. 10 No. 2, (Summer 2003), pp. 89-106.
EJournal

שבועות שמונה עשרה- עשרים ושלושה – מבצעי שמירת שלום בזירה הישראלית-ערבית – ניסיון העבר למול אתגרי העתיד
☒ סקירת מבצעי שמירת השלום בזירת הסכסוך הישראלי-ערבי מאז 1948.
☒ מודלים שונים של כוחות שמירת שלום – מאפיינים והבדלים – מה בין כוחות או"ם, ל- MFO בחצי האי סיני ו- TIPH בחברון?
☒ מדוע נחוץ צד שלישי? מדוע כשלו הצדדים לבנות מנגנוני שיתוף פעולה בכוחות עצמם? – הצגת מודל שיתוף הפעולה הביטחוני הישראלי-פלסטיני שהוקם בעקבות הסכמי אוסלו.
☒ פני העתיד - עקרונות אפשריים למעורבות בינלאומית בזירת הסכסוך הישראלי-פלסטיני. הצגת מודל אפשרי – MARS (Monitoring Apparatus for Regional Stabilization) – בחינה ביקורתית והערכת מודל הפעולה המוצע.
מקורות:

Maria J. Stephan, "The Case for Peacekeeping in the Occupied Palestinian Territories," International Peacekeeping, Vol. 11, No. 2 (Summer 2004), pp. 248-270.
EJournal

בר סימן-טוב, יעקב, אפרים לביא, קובי מיכאל ודניאל בר-טל: העימות האלים הישראלי-פלסטיני 2004-2000: המעבר מיישוב סכסוך לניהול סכסוך. ירושלים, הוצאת מכון ירושלים לחקר ישראל 2005.
E 329.1(1) עמו.הא (1070510)

מיכאל, קובי. היה או לא היה? מדוע כשל המודל של שיתוף הפעולה הביטחוני-צבאי בין ישראל והרשות הפלסטינית. האוניברסיטה העברית, המכון ליחסים בינלאומיים ע"ש לאונרד דיוויס. ירושלים 2003.
E 329.3 מי.הי (573184)

Michael, K. and Eyal B.A., "*International Involvement in the Israeli-Palestinian Arena: From an International Force to a Monitoring Mechanism for Regional Stabilization*", forthcoming in Bison Papers series, The Defense and Strategy Studies Center, The University of Manitoba Canada, 2005.

אין

מפגש אחרון
☒ השלמות וסיכומים.